



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Ex scriptura Exodi 33. non solum non constat Moysem essentiam Dei clare
vidisse, sed oppositum etiam non obscure colligitur. cap. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Doctores
Scholastici.
Alexand.
Caietan. &
Stapulen.

Eadem sen-
tentia di-
scussa col-
ligitur.

6

IOAN. 1.
Scriptura sa-
cra auctori-
tate proba-
tur.

7

Ioan. 6.

ad Tim. 6.

& Hieronym. in illa verba Esaiæ cap. 1. *Audite verba Domini principes Sodomorum*: qui in vniuersum docent, essentiam Dei à Beatis non videri clare: de Moyse vero peculiarem non faciunt mentionem. Ex Doctoribus vero Scholasticis id ipsum de Moyse docuerunt. *Alexand. 1. part. q. 2. memb. 1. artic. 4. Caietan. in cap. 12. Num. Faber Stapulen. in cap. 1. libr. 1. Damasceni.*

Cum vero dubium non sit, ut in obseruationibus art. notauimus, nihil omnino obstat, quo minus Deus posset communicare viatori claram essentiam suæ visionem, & solum controuersia sit, an de facto alicui communicauerit, idque ex voluntate Dei sola dependeat: ex eius solum reuelatione diiudicandum est, utrum essentia Dei, sicuti est, Moyse ita fuerit reuelata, an non: Hæc autem reuelatio constare nobis potest, aut Ecclesiæ vero traditione, quæ in doctrina Patrum conseruatur, potius constet, nunquam Deum essentiam suam Moyse ostendisse; cum fere omnes vno ore id constanter affirmant: ex definitione autem Ecclesiæ, nihil omnino habemus; superest igitur, ut ex Scriptura id colligere debeamus. Ex hac vero existimo dupliciter nostram sententiam satis efficaciter probari posse: primum aliquibus testimonijs, ex quibus ea manifeste colligitur, deinde ostendendo nullum esse Scripturæ locum, ex quo opposita deducatur, imo ex aliquibus, quæ in confirmationem oppositæ solent asserri, nostram non obscure probari. In hoc igitur cap. ex Scriptura nostrâ sententiâ, priori illo modo confirmare conabimur: posteriori vero modo in seq. c. id ipsum monstrabimus.

Primum itaque probatur ex illo *Deum nemo vidit vnquam*: quod de hominibus, cum quibus in hac vita mortali conuersamur, intelligendum esse, probauimus disput. 27. c. 6. ergo Moyse in hac vita mortali, quando cum hominibus vixit, Deum non vidit, cum vniuersum Euangelista asserat, *deum nemo vidit vnquam*: imo vero si contextum ipsum attente expendamus, de Moyse etiam peculiariter id dictum videtur. Dixerat enim prius Ioan. *Lex per Moysem data est gratia, & veritas per Iesum Christum facta est*: ut ostenderet differentiam inter Christum, & Moysem, qui maximus inter Prophetas habebatur, & ipsum Christum Moyse præferret: Christi vero excellentiam, non solum in eo esse demonstrat, quod gratia, & veritas per eum facta sit, sed etiam, quod ipse solus, qui est vnigenitus in sinu Patris, viderit Deum, ut eius nobis mysteria enarrare posset: & ideo subiungit, *Deum nemo vidit vnquam, vnigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse narravit nobis*: nam si Moyse Deum, sicuti est, clare vidisset, ipse nobis enarrare potuisset, non autem solus Christus.

Eadem veritas probatur ex illo loco *Omnis qui audiuit à patre, & didicit, venit ad me: non quia patrem vidit quisquam, nisi is, qui à Deo est, hic vidit patrem*: præferimus, ut à nobis explicatus est, disputat. 37. cap. 6. Accedit etiam illud *Quem nemo hominum vidit, nec videre potest*: quem etiam locum c. illo 6. cum alijs explanauimus.

CAPIT. III.

Ex Scriptura Exodi 33. non solum non constat Moysem essentiam Dei clare vidisse, sed oppositum etiam non obscure colligitur.

Non leuiter nostram quoque sententiam confirmabimus, si demonstrauerimus, nullum

esse Scripturæ locum, ex quo Aug. & qui ipsum sequuntur, deducere poterint essentiam Dei sicuti est, Moyse fuisse clare reuelatam: licet enim absque villo fundamento, id dictum fuisse probabitur. Si enim neque traditione, nec definitione Ecclesiæ, ut diximus, nec Scriptura id constare potest, atque ex sola Dei voluntate penderet, qua ratione id potuit Aug. affirmare? Duo autem sunt Scripturæ loca, ex quibus ipse hanc doctrinam elicere conatur, vnus est Exodi 33. alter vero Num. 12. de priori in hoc cap. dicendum nobis est, in sequenti vero posterioriorem examinabimus.

Exodi igitur 33. aliqua verba sunt, ex quibus Aug. sententia colligi videtur. Primum cum dicitur: *Loquebatur autem Dominus ad Moysem facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum*. Ex his tamen verbis Aug. non deducit suam sententiam, omnes enim intelligunt locum illum de facie visibili, in qua Dominus apparebat. Sicut dixit Iacob: *Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea*: loquebatur enim de ea forma visibili, in qua Angelus nomine Dei apparuit, cum quo luctabatur vsque mane.

Deinde probari videtur, ex eo quod Moyse dixit, *Offende mihi faciem tuam, ut sciam te*. Ex quibus verbis Augustinus suam sententiam colligere contendit, hac ratione: Moyse tunc petiuit videre, quod nondum viderat, non autem, quod iam viderat: atqui nondum viderat Deum secundum essentiam, viderat autem in figura corporeæ: ergo petiuit videre essentiam Dei, non faciem corporalis figuræ; qua ratione cum Aug. aliqui sentiunt, postulasse Moysem claram visionem essentiae Dei. Sic tradunt Philo lib. de profugis aliquantulum ante finem, Irenæus, Hilarius, & Tertullianus locis citatis in 2. cap. Huic autem petitioni acquieuit Deus, dixit enim eodem cap. *Facies mea præcedet te, & requiem dabo tibi*.

Verum huic rationi, non multum fidei Augustinus, & tandem fatetur, ex hoc loco nihil probari, siquidem in fine eiusdem capituli, Exodi 33. Moyse petendi, videre gloriam Dei, eam expresse Dominus negauit, ut inferius dicitur: sic etiam Abulen. qui cum Aug. sentit, Moysem in hac vita vidisse essentiam Dei, quæst. 34. super 12. cap. Num. & q. 17. super c. 33. Exodi, concedit Exodi 33. non fuisse Moyse concessam claram visionem essentiae Dei: idem tradit Lyranus, qui eandem cum Abulen. sententiam docuit. Atque ex ipso contextu, iuxta varias doctorum expositiones id ipsum probari potest. In cuius clariorem explicationem obseruandum est, colloquium illud Moyse cum domino, quod toto illo cap. 33. describitur, non fuisse in monte Oreb, sed in tabernaculo, postquam semel accepta lege, de monte descenderat: circa id vero, quod tunc Moyse à Domino petiuit, variant Doctores, sed quamcumque sequamur expositionem, inde probari nequit, Deum Moyse concessisse claram essentiae suæ visionem.

Primum quidem, si dicamus illis verbis, *Offende mihi faciem tuam*: Moysem petiisse claram Dei visionem, ut scribit Philo, Tertul. Iren. & Hil. non sequitur, eam Moyse fuisse concessam, Dominus enim solum respondit, *Præcedet te facies mea*: quibus verbis non significauit deus, claram sui visionem Moyse communicandam. Nam & Aug. & qui eius sequuntur opinionem, non contendunt toto tempore peregrinationis, essentiam Dei, sicuti est, Moyse

Augustin.

Exodi 33.
Primum
Exodi 33.
montium.

Explicatur.

Genes. 32.
9

Secundum
sententiam
& ratio
August.

Philo.
Irenæus,
Hilarius,
Tertullianus.

Solutur ab
eodem Au-
gustino.

Abulen.
10

Pro loci ex-
positione no-
tatio.

De petitione
Moyse prima
sententia.

Moyſi clare apparuiſſe: ſed aut in monte Oreb, aut in tabernaculo, quando de lege iterum ferenda Moyſes cum Domino egit: at vero facies Domini ſemper ipſum præceſſit, toto peregrinationis tempore.

Deinde illis verbis, *Oſtende mihi faciem tuam*: Moyſem non poſtulaſſe claram Dei viſionem, communiter ſentiunt doctores; tamenſi in eo, quod petiſſe ſe dicitur, non ſatis conveniant. Quidam, ut reſert *Abulenſ. q. 13. in cap. 23. Exodi* ita interpretantur, *Oſtende mihi faciem tuam*, hoc eſt, hilarem, & propitium te mihi oſtende: iuxta illud *illumina faciem tuam ſuper ſervum tuum*. Sed hæc interpretatio ipſi non probatur, quod enim ſtatim adiecit, *ut ſciam te*, non videtur conſonare petitioni: namque ut bene ipſum cognosceret, nihil reſerre videbatur, quod ſe propitium, & hilarem Deus oſtenderet: ſed quod faciem ſuam reuelaret, qua parte homines cognosce conſueverunt.

Ideo *Abulenſ.* cenſet, Moyſem à domino poſtulaſſe ipſius maiorem notitiam, & cognitionem. Dominus enim antea per Angelos locutus fuerat ipſi, & quia homo ex facie cognoscitur, ideo petijt videre faciem illius, non clata, & intuitiva viſione eſſentia, ſed qualis viatori communicari poteſt. Hæc tamen ſententia mihi non probatur; quoniam iam ſatis Moyſes de Deo cognoverat, licet miniſterio Angelorum ipſi apparuiſſet: quare niſi claram eſſentia ipſius viſionem deſideravit, non eſt cur dicamus aliam eius notitiã poſtulaſſe.

Ego ſane exiſtimo, Moyſem illis verbis petiſſe à Domino, ut eſſet dux eius in eo itinere, quo ipſe ducturus erat populum: id vero primo colligo ex reſponſione Domini, non enim reſpondit, *Oſtendam tibi faciem meam, ſed, facies mea præcedet te, & requiem dabo tibi*: promittens ſe ducem futurum populo Iſrael, & tandem requiem daturum Moyſi poſt laborem itineris: ergo cum reſponſum petitioni convenire debeat, ſequitur ſolum poſtulaſſe à Domino, ut præcederet ipſos in via, & eam oſtenderet.

Secundo in Hebræo non dicitur, *Oſtende mihi faciem tuam*: ſed, *viam tuam*, imo in aliquibus vulgatis codicibus ſic legitur, congruit autem hæc lectio antecedentibus, & ſequentibus. Dixit enim Moyſes: *præcipis, ut educam populum iſtum, & non indicas mihi, quem miſſurus es mecum, præſertim cum dixeris, Noni te ex nomine, & inveniſti gratiam coram me: ſi ergo inveni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam*: aut ſicut in Hebræo, & aliquibus vulgatis codicibus habetur, *viam tuam*: ac ſi diceret, ſi præcipis, ut educam populum hunc, cur non indicas mihi, quem miſſurus ſis mecum, ut viam demonſtret huius peregrinationis, per quam vis hunc populum deducere? ergo petiit à Domino, ducem aliquem huius itineris, non autem videre eſſentiam ipſius in monte Oreb. Atque hic ſenſus non ſolum mihi probatur, ſi ſequamur textum Hebræum, aut vulgatum, qui habent, *viam tuam*; verum etiam ſi ſequamur vulgatum emendatum, qui habet, *faciem tuam*: non enim poſtulauit Moyſes, videre faciem Dei, hoc eſt, eſſentiam eius, ſicuti eſt: ſed neque faciem aliquam corporeæ figuræ quomodocunque, ſed faciem illius, tanquam ducem peregrinationis, facie namque oſtenditur via. Congruit autem huic petitioni hoc modo explicata reſponſum Domini dicentis: *Facies mea præcedet te*.

Imo vero expoſitio illa, quæ *Abulenſi* non probatur, & priori loco retulimus, huic textui aptari poteſt, ut ſenſus ſit: oſtende te mihi hilarem, & propitium in hac via, per quam præcipis, ut educam populum tuum, *ut ſciam te*: hoc eſt, voluntatem tuam, deducendo populum hunc, in virtute, & portentis, ſicut huc uſque deduxiſti. Nec enim contentus erat Moyſes, cum ei dixit Dominus, *Angelus meus præcedet te*: ergo non contentus, quod habiturus eſſet Angelum ducem itineris, poſtulat ipſum ſer Dei præſentiam, non quia non ſciret, Deum ſemper per Angelum apparere, ſed deſiderabat inſignia miracula, & portenta, qualia illuc uſque viderat, ut ita omnibus eſſet manifeſtum, peculiari providentia, & virtute, Deum eſſe ducem illius populi. Hæc interpretatio colligitur ex *Abulenſ. quaſt. 4. ſuper cap. 33. Exodi*: & in eundem ſenſum, locum habere poteſt translatio LXX. *Oſtende mihi te ipſum manifeſte*: hoc eſt, ut ducem, Quare immerito *Auguſtinus Engubin.* in illud *Exodi 33.* approbans ſolum lectionem Hebræicam, reprehendit translationem Septuaginta, & vulgatam, quæ habet, *Faciem tuam*.

Tertio, illis verbis, *Oſtende mihi faciem tuam*, non poſtulaſſe Moyſem eſſentia diuinæ claram viſionem, probatur; quoniam in fine illius cap. 33. *Exodi* adiunxit Moyſes novam petitionem, dicens, *Oſtende mihi gloriam tuam*: quibus verbis, ſi aliquibus, maxime petiit eſſentia Dei claram viſionem: ergo illis prioribus non poſtulauit. Quod ſi his poſterioribus verbis eam viſionem flagitavit, ut autumant *Philo, Tertull.* *Iren.* *Hilarius* locis citatis, & *Athan.* in libro *Queſtionum, ad Antiochum, quaſt. Tertullian. 23.* ſequitur manifeſte, nunquam à Moyſe Deum viſum fuiſſe. Reſpondit enim Dominus, *Videbis poſteriora mea, faciem autem meam videre non poteris*: & paulo antea dixerat, *Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo, & vivet*. Negavit igitur Moyſi, id quod ipſe poſtulauerat. Quocirca ſi videre faciem, eſt videre eſſentiam; ſequitur viſionem illius, non fuiſſe Moyſi conceſſam; ſed viſionem ſolum poſterioris partis, cum dixerit, *Posteriora mea videbis*: nempe, aut effectus, aut creaturas Dei, ut interpretatur *Philo, Irenæus, Hilarius, & Athan.* vel humanitatem Chriſti in monte Thabor, ut docent *Tertull.* & *Iren.* locis citatis, & *Nazianz.* orat. illa 34. parum poſt initium. Sed neque Moyſem deſideraſſe, aut petiſſe viſionem claram eſſentia Dei, cum dixit: *Oſtende mihi gloriam tuam*: ſeq. cap. monſtrabimus, ac proinde, neque Deum vnuquam viſiſſe, ſicuti eſt, ex illo ſaltem cap. *Exodi 33.* manifeſte colligitur, tantum abeſt, ut ex illo ſententia Aug. & aliorum probetur.

CAPVT IV.

Quid Moyſes petierit illis verbis *Exodi 33.* *Oſtende mihi gloriam tuam*.

Multo magis confirmabitur ſententia noſtra, ſi oſtenderimus illis verbis Moyſem non petiſſe viſionem eſſentia Dei, ſed gloriam corporalis figuræ, in qua appariturus erat Dominus. Id vero facili negotio ex ipſo contextu deducimus: nam poſtquam Moyſes de monte, accepta ſemelle, &, deſcendiſſet, & ira ſuccenſus propter populi idololatriam, tabulas fregiſſet, atque vindicta ſumpta de populo, dominus iterum ei in tabernaculo apparuiſſet, ſuadens ut ille in montem aſcenderet.

Secunda ex-
poſitio textui
aptatur.

Abulenſ.
Septuag.
Auguſt.
Engubin.

Non poſtula-
uit Moyſes
claram Dei
viſionem.

Philo.
Tertullian.
Irenæus.
Hilarius.
Athan.

15

Dei viſionem
in forma
tantum cor-
porali poſtu-
laſſe oſtendi-
tur.

16